

ביאורים

קבלן השואף לבנות בניין מגורים איכותי ומושלם לא ישקיע רק בעיצוב החיצוני של הבניין, שכן אף הבניין המרשים ביותר ביופיו, לא ימלא את ייעודו אם לא יהיה יציב ומתוכנן היטב. הקבלן לא יסתפק בבניית 'בלוק' מגורים סטנדרטי, אלא ישאף לתכנון בניין ייחודי ומשוכלל. על הקבלן לבחור את החומרים המתאימים, להשתמש בטכנולוגיות בנייה חדישות, לבנות יסודות חזקים ולא לשכוח לתכנן בייעילות ובחכמה את החלק הפנימי - צנרת המים והחשמל בתוך קירות הבניין.

גם החסיד המשתוקק לעבוד את ה' בשלמות, אינו יכול להסתפק במעשים טכניים בלבד, אלא צריך להשקיע גם בתוכן הפנימי. בפתח הפרק העוסק בחלקי החסידות הרמח"ל פורש בפנינו את עיקרי התוכנית לבניין מדרגת החסידות.

כבר הזכרנו בפרק הקודם שהחסידות נסמכת על בניין המדרגות הקודמות - לימוד התורה וקיום המצוות. כעת אנו בונים את הקומה הבאה. מתוך ההשתוקקות לשלמות בעבודת ה', החסיד סוקר את כל מעשיו, ולא מסתפק בשרות הדין, אלא משתוקק להוסיף הידורים בכל מעשה ומעשה. הדקדוק במצוות שבין אדם למקום, לא בא על חשבון הדקדוק במצוות שבין אדם לחברו, שגם בהן החסיד מדקדק. הוא משעבד את כל כוחותיו הגופניים, ורותם אף את ממונו לעזרת חברו. הוא אינו מסתפק במתן סיוע חומרי בלבד אלא לא שוכח לתת גם עזרה נפשית לחברו. חלק מפרטי המצוות שבין אדם לחברו הוא לזרוק מילה טובה ולדבר בכבוד גם לאדם פשוט.

אך החסיד שואף ליותר מזה. הוא לא מסתפק רק בביצוע, אלא מתכנן את אופן העשייה ומקפיד עליו, ובכל מעשיו כוונותיו לשם שמים. על כך נלמד בהמשך הפרק.

הרחבות

• הידור במצוה וקישור לצדיק

"שִׁירֵי מִצְוֵה מַעֲבָבִים אֶת הַפְּרָעָנוּת". הגמרא [סוכה לח]. מדברת על הנפת הקרבן (נענועו לארבע רוחות השמים), ואומרת שגם אם לא נעשתה הנפה, הקרבן מכפר לבעליו. אבל יש עניין בהנפה משום שהיא משיירי המצוה, ומעכבת את הפורענות. הרמח"ל מבאר כי מידה זו של השלמת המצוה על כל פרטיה שייכת ביותר למדרגת החסיד.

רבי ישראל הגר ביאר שדברי הגמרא הם "רמז על שיריים מהצדיק שמעכבת פורענות ומביא ברכה" [אהבת ישראל עמ' קא], האדמו"ר מגור כתב כי הסיבה לכך היא שיש בכח הצדיק להוריד שפע רוחני עליון ולהשפיע בכך על העולם החומרי. אם-כן, על ידי האכילה משיירי של הצדיק האדם נקשר אל הצדיק ואל הברכה שהוא מביא ובזכותו מעכב את הפורענות מלבוא עליו. גם בדברי הרמח"ל מבואר כן, אם אדם מהדר במצוה עד כדי הקפדה בקיום ה'שיריים' שלה, הוא מראה שמעשיו האמיתיים הם לרצון ה' וזו הדרך להוריד שפע לעולם. מטעם זה שירי המצוה מעכבים את הפורענות [על פי אמרי אמת על התורה, ימים ראשונים של פסח].

• אדם כללי

וְנוֹשָׂא בְעוֹל עִם חֲבֵרוֹ. זוהי אחת מארבעים ושמונה המעלות הנדרשות לקניין התורה. המהר"ל מסביר שבאדם רוחני קיימות שתי מעלות. הראשונה - ניכר ממעשיו שהוא אדם טוב ו"מורה דבר זה שהוא אדם טוב כאשר נכנס בעול עם חברו להצילו", השנייה - הוא לא אדם פרטי המחפש את טובתו האישית, "שאינו נבדל מהכלל כאשר נושא בעול עם חברו וראוי אל התורה שהיא עם הכלל" [דרך חיים ו, ז].

פֶּרֶק י"ט - בְּבֹאוֹר חֻלְקֵי הַחֲסִידוֹת

חלקי החסידות הראשונים שלשה - הראשון במעשה, השני באופן העשייה, השלישי בכונה. החלק הראשון במעשה - אף הוא יתחלק לשני חלקים, האחד במה שבין אדם למקום, והשני במה שבין אדם לחברו:

החלק הראשון שבראשון, הוא במעשה שבין אדם למקום, וענינו - קיום כל המצוות בכל הדקדוקים שבהם עד מקום שיד האדם מגעת, ואלה הם שקראום חכמינו זכרונם לברכה "שִׁירֵי מִצְוֵה", וְאָמְרוּ (סוכה לח ע"א), "שִׁירֵי מִצְוֵה מַעֲבָבִים אֶת הַפְּרָעָנוּת", כי אף על פי שגוף המצוה נשלם זולתם וכבר יצא בזה ידי חובתו, הנה זה לכל המון ישראל, אף החסידים אין להם אלא להרבות בהשלמתם ולא למעט בהם כלל.

החלק השני שבראשון הוא במה שבין אדם לחברו, וענינו גדל ההטבה, שיהיה האדם לעולם מיטיב לבריות ולא מרע להם. וזה בגוף, בממון ובנפש: בגוף - שיהיה משתדל לעזור כל אדם במה שיכול ויקל משאם מעליהם, והוא מה ששינינו (אבות ו, י), "וְנוֹשָׂא בְעוֹל עִם חֲבֵרוֹ", ואם מגיע לחברו איזה נזק בגופו והוא יוכל למנוע אותו או להסירו יטרח כדי לעשותו.

בממון - לסייעו באשר תשיג ידו ולמנוע ממנו הנזקין בכל מה שיכול, כל-שכן שירחיק הוא כל מיני נזקין שיכולים לבוא מחמתו, בין ליחיד בין לרבים, ואפלו שענתה מיד אין הזקן מצוי, כיון שיכול לבוא לידי כך יסירם ויעבירם, ואמרו זכרונם לברכה (שם ב, יב), "יהי ממון חברך חביב עליך כשלקך".

בנפש - שישתדל לעשות לחברו כל קרת רוח שיש בידו, בין בעניני הכבוד בין בכל שאר הענינים, כל מה שהוא יודע שאם יעשהו לחברו הוא מקבל נחת רוח ממנו, מצנות חסידות הוא לעשותו, כל-שכן שלא יצערנו בשום מיני צער כלל, יהיה באיזה אופן שיהיה. וכלל כל זה הוא גמילות חסדים, אשר הפליגו חכמינו זכרונם לברכה בשבחה ובחובתנו בה. ובכלל זה רדיפת השלום, שהוא ההטבה הקללית בין כל אדם לחברו.

